

SLOVENSKI NAROD.

Izhaja vsak dan popoldne, izvenredno nedelje in praznike.
Inserati: do 9 petih vrst 4 K, od 10—15 petih vrst 4 K, večji inserati petih vrst 8 K; notice, poslano, izjave, reklame, preklic petih vrst 12 K; poroke, zaroke velikost 15 vrst 120 K; ženitne ponudbe beseda 3 K. Popust le pri naročitvah od 11 objav naprej.

Vprašanjem glede inseratov naj se priloži znamka za odgovor

Upravišstvo „Slov. Naroda“ in „Narodna tiskarna“ Knaflcova ulica št. 5, pritrilčno. — Telefon št. 304.

Uredništvo „Slov. Naroda“ Knaflcova ulica št. 5, L. nadstropje
Telefon št. 34.
Dopolne sprejema le podpisane in zadošne frankovane.
Rokopisov se ne vrata.

Posamezna številka stane 50 par = 2 kroni.
V inozemstvu 65 par = K 2.60.
Poština plačana v gotovini.

„Slovenski Narod“ velja v Ljubljani in po pošti:

V Jugoslaviji:		V inozemstvu:	
celoletno naprej plačan	K 300—	celoletno	K 480—
polletno	150—	polletno	240—
3 mesečno	75—	3 mesečno	120—
1	25—	1	40—

Pri morebitnem povišanju se ima daljša naročnina doplačati.
Novi naročniki naj pošljejo v prvi naročnino vedno po nakaznici.
Na samo pisarna naročila brez poslatve denarja se ne moremo ozirati.

Nemški jezik in Slovenci.

(Iz učiteljskih krogov.)

V osnovni šoli se uči naša mladina kar treh jezikov. Spominjam se, da so pred svetovno vojno nastopili naši pedagogi proti temu, da bi se nemščina oziroma katerikoli drugi jezik poučeval v nižjih razredih osnovne šole. Utemeljevali so svoj protest s tem, da 6—10. letno dete ni sposobno učiti se dveh jezikov hkrati, ker je to zanj preveliko breme.

Danes, ko morimo našo dečko kar s tremi jeziki, ti pedagogi kar molče.

Srbobhrvaščina nam ne dela težav. Otroci bi se je radi učili, ko bi le doma ne slišali, da srbobhrvaščina ne velja nič, da nam ta jezik nič ne koristi, nemščina pa je jezik kulturnega naroda. Z Nemci imamo trgovske zveze, in ako bi ne znali nemško, potem bi vsa trgovina propadla, ker Svaba se ne bo učil »die verdammte windische Sprache«.

Tudi z Italijani imamo trgovske zveze in so nam sosedje. Zakaj se ne zahteva tudi uvedbe italijanščine v osnovno šolo?

Z Nemci nas spaja baje tudi »prekrasna« naša zgodovina. Živeli smo tisoč let in več pod nemškim jarmom in te »slave« nikari ne pozabimo!

V naših knjižnicah imamo polno nemških knjig, ki zavzemajo polovico vsakega knjižničnega prostora. Nekod se vedno častna mesta, kakor v Avstriji. O, koliki zakladi! Životopisi in slike Habsburžanov, čtivo, nanašajoče se nanje, vse to se še nahaja pri nas vseh povsod. In koliko imamo nemških knjig! Nemci so pač dobro vedeli, kako je treba pripraviti naše ljudi za »Drang nach dem Süden«, in zato je večina nemških leposlovnih in znanstvenih knjig pisanih v tem smislu. Slavi se samo nemštvo, a oholo zančuje vse drugo. Kaj Francoz, Anglež, Rus; samo Nemec je kulturni, samo v nemštvi je izvor vse civilizacije. Ta evangelij označajo nemške knjige in tako govorijo tudi oni Slovenci, katerim so še danes Nemci vzor, ker so se nazvali nemške kulture.

Dobro so nas navezali Nemci nase. Kar ne moremo se ločiti od njih, dasi nas niti ne marajo. Naše dijakke pade s svojih univerz, mi pa le silimo za njimi. Le za Nemci hojimo, to je naša parola.

Nemci so gojili in gojijo po največ kulturo uma. Le ta pa, ako

ni v zvezi s kulturo srca, lahko več škoduje, kot pa koristi.

Nemci z vso svojo kulturo so vendarle barbari. Človek s srčno kulturo ne divja tako, kot so divjali v svetovni vojni Nemci po Srbiji, Belgiji in Franciji. Pri tem ne govorimo o pomorski vojni, ki je spravila iz ravnotežja celo flegmatične Američane.

Nam so več nego 1000 let vsiljevali svojo kulturo. Kar ni šlo z lepa, to so napravili s silo. Tako so nam napravili »kulturne« Korošce, ki so nam ob plebiscitu (ne vsi, to da mnogi izmed njih) kot janičari zadali težak udarec, ki ga ne bomo tako kmalu preboleli. Obliznila jih je nemška kultura in zaradi te kulture smo izgubili Koroško! Tisti koroški Slovenci, ki so še ostali zvesti svojemu rodu, gotovo ne mislijo tako, kot nešči prijatelji nemščine oziroma naši germanofili. Kulturni Nemci so streljali naše ljudi in jih gnali v boj na brate Srbe, in marsikateri z nemško kulturo prepojeni Slovenci je klical: »Srbe na vrh«!

Taka je bila in je nemška kultura. Kdor hrepeni po njej, si lahko pomaga. Pot mu je prosta. Sicer pa čemu smo se svoje dni borili proti »Schulverein«? Kar pokličimo ga znova v deželo, saj je on utemeljeval svojo mislijo z istimi razlogi, ki jih navedajo sedaj naši zagovorniki nemškega pouka.

Pravi Slovenci, ki se zavedajo svoje položaja, si bodo seve iskali izobrazbe drugod. Naslonimo se lahko na brate Čeha, ki imajo lepo literaturo in od katerih se lahko mnogo naučimo. Francozi gojijo v svojih šolah v prvi vrsti kulturo srca in potem šele kulturo uma. Tudi ti nas vabijo. Kdor trdi, da francoske šole zaostajajo za nemškimi, ta živi še pod vplivom nemškega duha. In ruski jeziki s svojo bogato literaturo? Ali smo docela pozabili nani, dasi smo se celo pod Avstrijo borili zani in zahtevali, da se uvede v naše šole? Čemu bi morala nemščina pri nas v bodoče zavzemati prvo mesto? Zaradi znanstvene izobrazbe, pravijo. Pa dobro, toda mnenja smo, da je boljše, ako nekaj utrpimo na znanstvenem polju, na umstveni kulturi, kot pa da si vzgajamo germanofile, ki jih imamo že itak preveč.

Treba je delati za prepoved naše generacije. Vzgojiti je nam tre-

ba ponosne Jugoslovane, a ne učence in oboževalce nemškega jezika in nemške kulture.

Izbiti moramo mladini iz glave nemško mentaliteto in ji vcepiti strogo narodni duh. Povedati ji moramo, da so nas Nemci zatirali 1000 let, obešali in streljali naše ljudi, z eno besedo, da so Nemci naši večni sovražniki, ki so nam vzeli Koroško, kjer še sedaj zatirajo naše brate. Poskrbeti moramo za to, da se koroška rana ne zaceli, ampak da ostane večno sveža in odprta. Zato moramo kazati neprestano, kakor na sovraga na jugu, tudi na onega na severu.

V tem smislu delovati pa je zlasti ljudskošolskemu učitelju ne-

mogoče, ako se ne odpravi nemščina iz šole. Višji šolski svet naj zato razreši učitelstvo dolžnosti, poučevati ta jezik, ako mu je kaj na tem, da si vzgojimo narodno zaveden in ponosen naraščaj.

Zato proč z nemščino iz osnovne šole in po možnosti tudi iz srednje šole. V srednje šole uvedimo ruski in francoski jezik, s čimer se za vedno emancipiramo nemškega mišljenja in čustvovanja. Ako bomo še nadalje učili nemščino in s tem posredno vzdrževali nemško mentaliteto, bomo Slovenci slab temelj jugoslovenstvu. In nemška vihra bo spet nekoč zavirala nad nami.

Kongres radikalne stranke.

II. dan kongresa.

— Beograd, 13. decembra. (Izv.) Včeraj ob 9. dopolne je kongres radikalne stranke nadaljeval svoje razprave in posvetovanja. Sledili so referati po dnevnem redu. Prvi je poročal Miša Trifunović o prosvetnem vprašanju.

O prosveti

je poročal poslanec in predsednik zakladnega odbora g. Miša Trifunović obširno poročilo, zlasti o stanju ljudskega šolstva v državi. Ljudsko šolstvo je v državi še s'abo organizirano. Stoji na nizki stopnji. Najbolje je šolstvo v Sloveniji. Prednjači vsem ostalim pokrajinam. Naše ljudsko šolstvo pa še ni na oni stopnji kakor je v Češkoslovaški in v Švici. Glede srednjih šol je referent naglašal, da imamo mnogo nepotrebnih srednjih šol. Svoječasno so se srednje šole ustanovile povsod, če se je le zgledala kakšna mestna deputacija pri ministrstvu prosvete in dotično mesto je dobilo redno šolo. V bodoče bo treba mnogo teh rednih šol ukiniti. Vsak prebivalec srednjih šol imamo v državi mnogo dišstva, katerega ni mogoče spraviti do primerne situacije. Proti veliki nevarnosti, da to dišstvo ne bo moglo dobiti služb. Nujna potreba pa je, da se začne ustanavljati strokovne in kmetijske šole, da na ta način ljudstvo dvignemo od srednjih šol in dobimo kvalificiranih delavcev in strokovnjakov. Zanimive podatke je poročal o takozvanih »štipendistih«. Podčrtaval je, da mnogi dobro situirani dijaki viječe »štipendije«, in da eno četrtino dišstva vzdržuje z velikimi stroški države.

O agrarni reformi sta poročala posl. Grgin in posl. Kresta Miletić.

O socialni politiki je poročal minister zaobščanja Uzunović. Izrekel se je proti osamitemu delavniku. Kongres je to izjavilo sprejel z viharim odobravanjem.

Ob 12. je bila razprava prekinjena, naka se je nadaljevala ob 3. popoldne.

Razvila se je popoldne debata o poročilih. Mestoma je bila debata zelo voharna

in burna. K debatam so se oglasili delegati iz vseh pokrajin. Govorili so delegati iz Bitolja, Crne gore, Banata, Bačke, Dalmacije, iz Bosne in Hercegovine, Hrvatske in Slovenije. Od vseh delegatov so se čule ostre pritožbe proti upravi, proti notranjemu ministrstvu. Nekateri delegati so celo predlagali in zahtevali, da stranka preide v opozicijo. Neki delegat je celo predlagal, naj kongres izvoli posebno deputacijo, ki naj gre k Proticu in ga privede v dvorano, da se čuje njegovo mnenje o Hrvatski, če je mogoče sporazum s Hrvati.

Tudi včeraj je Pašić ves dan sodeloval na kongresu, ki je bil pozno zvečer odgojen na današnji dan. Danes bodo kongresu predložene razne resolucije in odobrenje in sprejetje.

PAŠIČEV GOVOR.

— Beograd, 13. decembra. (Izv.) K včerajšnjemu govoru g. Nikole Pašića priložimo še nekatere za znanje politiko važne odstavke, med drugim Pašićev povdarek glede Bolgarske: »Mi želimo živeti z Bolgarsko v miru in dobrih sosednih odnosih in ji nečemo nikdar storiti zla. Radi tega je treba, da pridobi Bolgarska naše zaupanje, kar more storiti najbolje s svojim delom.«

O Italiji je v Pašićevem govoru sledenci zanimivi odstavci: »V pogledu odnosov napram Italiji smo imeli zelo veliko oviro v talni londonski pogodbi od l. 1915., ki je nismo priznavali za obvezno, vendar pa nista Anglija in Francija hoteli oporekati veljavnosti svojih podpisov na njej, vsled česar se je moral Wilson umakniti, ker je ostal osamljen, mi pa smo morali računati s tem dejstvom. Po dolgi pogajanjih, v katerih so bile morda tudi na naši strani pogreške, je došlo v stremiljenju po čim manjši škodi v tem pogledu za ceno naših težkih žrtv do zaključitve rapalske pogodbe v novembru lanskega leta.

Leto dni je že preteklo od zaključitve te pogodbe, toda do njene izvršitve še ni prišlo. Po njej je priznana reška država. Mi zahtevamo popolno izvršitev rapalske pogodbe, to je evakuacijo Dalmacije po Italijanih, in zahtevamo v istini ustanovitvi svobodne reške države.

V tem se razlikuje naše pojmovanje od italijanskega. Italija bi želela, da se z njo uredi mnoga druga vprašanja, gospodarska in trgovinska zlasti z ozirom na Reko. Mi smo svoje stališče v tem vprašanju označili in na tem stališču hojimo tudi ostati. Upam, da bo prišlo do sporazuma, ker nam to narekuje zelo nujni skupni interes sedov, ki so navezani drug na drugega.

— Beograd, 13. dec. (Izv.) Beogradski tisk se obširno bavi s kongresom radikalne stranke. Radikalno časopisje priobčuje obširna poročila in uvodne članke. Med drugimi pravi »Samouprava«: Kongres je veličasten. Kaže, kako se je razvila radikalna stranka. Postala je v Srbiji, a ni ostala samo srbska skupina. Prilagodila se je novim razmeram, zato delujejo v stranki tudi Hrvati in Slovenci. Radikalna stranka ni plemenska stranka in ni kaka verska skupina, ker ona je za svobodo vesti in prepričanja. Radikalna stranka stoji na temelju narodnega in državnega edinstva. Nasprotna je vsaki hegemoniji kakega plemena.

Politična situacija.

— Beograd, 13. decembra. (Izv.) V pogajanjih glede sestave vlade je nastopila stagnacija, povzročena vsled nekaterih formalnih pojmov. Kakor smo včeraj javili, je g. Liuba Davidović pisмено za-prosil g. Pašića za sestanek včeraj dopoldne. Odgovora ni bilo. G. Nikola Pašić je na sestanku s predsednikom demokratske stranke poslal g. Aco Stanojevića, ki je ponovil znane zahteve radikalcev, to je, da radikalci obdržijo ministrsko predsedstvo in dolo povrh še notranje ministrstvo v bodoči od g. Davidovića sestavljeni vladi. Obenem je g. Stanojević izprosil kratek rok za odgovor na propozicijo g. Davidovića že z ozirom na to, da je treba počakati, kakšno stališče zavzame radikalni kongres. Ta taktika radikalcev v vprašanju rešitve krize je napravila velik vtis v krogih demokratskega kluba. Demokracije z nevoljo zasledujejo postopanje radikalcev. Splošno demokracije žele, da pride parlament čimprej do pravega zakonodajnega dela.

Demokratski klub je imel včeraj kratko sejo, na kateri je g. Da-

Grešnik Lenart

(Konec.)

Začenjajo se otroški spomini: Hudo je otroku in mnogo britkosti užije, marsikatero solzo potoci, predno spozna, da je človek, ter se potuhne vase. Kar mu najbolj hodi na pot, je goreča, neutolažljiva želja po ljubezni.

»Otroku se godi, kakor bi se godilo človeku, ki bi ponevedoma treščil v popolnoma drug svet, med bitja, niemu nič podobna. Iz svoje-ga prejšnjega sveta je prinesel svoje srce in svojo dušo, svoje misli in navade. Vesel in brezskrben ponuja spočetka in trosi, kar ima. Kmalu spozna začuden in užaljen, da se ljudje ne trdijo za njegove darove in da imajo svoje kašče skrbljivo zaklenjene. Kdor ni njihove vrste in čudi, je tat...«

In to je postalo usodno za Lenarta.

Mnogo prijateljev je imel Lenart, med ljudmi pa nobenega. Ljudje ne marajo tistih široko odprtih oči, ki gledajo predaleč in pregloboko, so zamaknjeni v svetla brezna sanj in slutenj. Lenart je hodil

po drva v gozd in je nosil butare na hrbtu; bil je sam in je sanjal o lepem daljnem svetu. »Nezaslišana je bila mladost, ki se je rodila iz sanj. Vedel je, da je treba le še malo korakov do zadnjega roba, šel je in se ni nič obotavljal. Še smehljil se je: Bratje in sestre, kmalu bom v paradizu.«

Ljudje so poslali Lenarta v šolo. »Na visoko naloženem vozu med mnogostevilnimi celami in cajnami se je peljal Lenart v mesto. Poleg nje je sedela mati, zaverovana vase in svoj strah.« Zenske so ugibale, kaj bo iz Lenarta. Tako so prišli v mesto. Tam so videli gručo ljudi, ki je tepla človeka, ker je bil ukradel kos kruha. Do krvi so ga tepli.

»Eden biričev je bil malo ponustil, ker si je hotel otrepi potno čelo; takrat je padel tat na kolena in koj nato še na obraz. Birič je spravil rdeči robec, pograbil tatu za lase ter ga vzdignil tako visoko, da je pocincaval v zraku z bosimi nogami. Lenart je zastokal, zatisnil oči ter skril obraz pod rokave.« Lenart je stanoval pri pobožni gospodinji, ki je rada na glas molila.

»Zares se molitev gospodinje ni glasila kakor češčenje in vzdihvanje, temveč kakor rezko sikanje in bevskanje proti nebu.«

»Strah in gnus je občutil pred njo. Če je bil še tako lačen, ga je spreletel zorn mraz, kadar je prejel kruh iz teh rok.« Bodi hvaležen, poljubi roko, ki ti daruje! Ne bi je poljubil, če bi ga tepli po ustih.«

»Z britkostjo in sramom v srcu je nosil Lenart težko butaro svoje nehvaležnosti. Bral je in slišal venomer, da je treba moliti zaradi vsakega kosčka kruha, ki ga človek sprejme; nadalje, da bo tisti kosček kruha povrh še zavisan v nebeske bukve ter nekoč obilno povrne; ter nazadnje, da je treba tako ljudi, ki lahko ponudijo kosček kruha in so že v nebesih zapisani, do konca dni prisrčno ljubiti in spoštovati, jim streči po vseh močeh. Lenart se ni ravnal po teh navikih: ni molil večernega očenaša zaradi kosčka kruha, ni ljubil čistih blagih ljudi in tudi ni verjel, da piše v nebesih take zahvalne bukve. Dobro je vedel, da se tej nejeverni pravi nehvaležnost in da je nehvaležnost greh; spovedal se je tega greha, njegovo kesanje pa ni ho-

telo biti re globoko ne resnično, besede so bile na ušnicah, srce pa se je upiralo, je ostalo mrzlo in zakrknjeno. Šel je od spovednice potr in se ni upal k obhajilu.«

Lenart je sanjal o česu, ko pojde iz dežele v deželo silna vojska Matjaževa in ustanovila bo kraljestvo, ki je bilo že zdavnaj obljubljeno ubogim ljudem. Ljudje bodo bratje, vsa bo dovolj. »Nikogar ne bo, ki bi se plazil plah ob zidu po mestnih ulicah, strmel v svetle izložbe, polne sladkih in lepih reči, niemu nikoli ne dosegljivih. Nikogar ne bo, ki bi užival namesto večerje slan krop, svoje solze. Odprta bodo srca, ne bodo se več bala hudih oči: do vrha bodo polna ljubezni, radovoljno jo bodo razsipala na vse strani.«

Tako je prišel Lenart tudi h gospodu Ferencu in je spoznal vso vrednost dobrote in lepih nauk. Nazadnje so ga obdolžili, da je kradel. »Takrat je Lenart spoznal, kaj da je greh: ker ob vsej britkosti in ob vsej sramoti ga do tiste ure ni spoznal. Od bolesti so se mu usule solze po licih in zaspal je ihtec.«

»Odvezo in tolažbo mu je Bog poslal v sanjah, koj na to pa ob budnem dnevu očiščenje in poveličanje.«

»Mati, ali verjamete?«

Nikoli je ni videl tako lepe in bele, kakor je bila tedaj, ko se je sklonila k njemu do ust.

»Ni res, Lenart.«

Roke so se sklenile, lomile se v objemu, čudežno močno od ljubezni.

»Kje si? Odkod si slišal zvok tvojega smeha, ihtenje tvoje bridkosti? Kamorkoli si se napotil, koderkoli hodiš, sejal si in seješ črno ljubezni še na trdo cesto, na goli kamen, da bo vzklikala sijajno drugim radost, tebi večno zasluzenje.«

Tako se konča ta posmrtna Cankarjeva knjiga. To je življenje pis otroka. Vzemite in berite! Tu je boj resnice z lažjo, boj idealista z materializmom, boj ljubezni z egoizmom. To je knjiga naše dobe, napisana davno ne za nas, tudi za svet, ki tu lahko spozna preroka malega naroda.

Dr. Iv. Lah.

